

Maaseutupolitiikan neuvosto MANE

Aika: Tiistaina 8.12.2020 klo 9.30-11.00.

Paikka: Etäkokous Teams-sovelluksen kautta.

Paikalla: Christell Åström, pääsiht., Ann-Sofi Backgren, Riitta Bagge, Tarja Haaranen, Jyrki Haataja, Hanna-Mari Kuhmonen, Anne Knaapi, Anssi Kujala, Kari Kylkilahti, Anne Laitinen, Kari Latvus, Tapani Mattila, Toivo Muilu, Erkki Mäntymäki, Ari Niiranen, Salka Orivuori, Ilkka Pekkala, Marko Pukkinen, Satu Rantala, Petri Rinne, Eira Varis, Hilikka Vihinen, Taina Vesanto, Anne-Marie Välikangas, Taina Väre, Paula Yliselä. Sihteeristöstä paikalla Antonia Husberg, siht., Mari Kattilakoski, Tarja Lukkari, Emilia Osmonen, Juha Rutanen, Päivi Töyli.

Kohdat 1–3 käsiteltiin maatalousneuvos Taina Vesannon (maa- ja metsätalousministeriö) johdolla.

1. Edellisen kokouksen 10.11.2020 muistion hyväksyminen

Päätös: Kokouksen 4/2020 muistio hyväksyttiin.

2. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi, täydentävä kuuleminen

Päätös: MANE ei lausu asiasta.

Ympäristöministeriö on pyytänyt MANE:lta kannanottoja ja lausuntoja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointiin tehtyihin muutoksiin. Kannanottoa/lausuntoa pyydetään vuoden loppuun mennessä.

MANE keskusteli tarpeesta lausua asiasta neuvoston nimissä. Kerrottiin, että Metsäkeskus on lausunut asiasta huomioiden metsälain mukaisten toimenpiteiden ja kaavoituksen välistä suhdetta. Mitään erityistä huomioitavaa päivitysinventointiin ei ole. Maaseudun elinvoima ja maaseudun elinkeinojen mahdollisuuksia on huomioitu ja tuotu esiin. Kysymyksenä herää millä tavalla kuntien tulee yleiskaavoituksessa ja asemakaavoituksessa huomioida nämä asiat – minkälaisia määräyksiä tehdään maisema-alueittain hyväksynnän jälkeen, jottei synny epätoivottuja elinkeinovaikutuksia. Valtakunnalliseen inventointiin liittyen ei lisättävää.

3. Osallistuminen Hyvin sanottu – Bra sagt –hankkeeseen

Päätös: Kansallinen maaseutupolitiikka osallistuu Maaseutupolitiikan neuvoston johdolla Hyvin sanottu – Bra sagt –hankkeeseen.

MANE:n sihteeristö päätti kokouksessaan 24.11.2020 esittää, että MANE osallistuu YLE:n ja Erätauko-säätiön koordinoimaan valtakunnalliseen viisivuotiseen hankkeeseen. Ensimmäisen vuoden toimenpiteenä on Maaseutuparlamentti 2021 ja siihen liittyvä Ideafestivaali – keskusteluja hyvästä elämästä maaseudulla -kampanja.

4. Kokouksen avaus

Ministeri liittyi kokoukseen klo 09.55.

MANE:n viimeisessä kokouksessa puheenjohtaja, maa- ja metsätalousministeri *Jari Leppä* veti yhteen kauden 2016-2020. Ministeri totesi, että maaseutunäkökulmaa on nostettu esille lukuisissa seminaareissa ja webinaareissa, kansanedustajille suunnatuissa Puurobaareissa ja avustajille suunnatuissa tilaisuuksissa.

Ajankohtaisia työteemoja, joita puheenjohtaja mainitsi ovat muun muassa olleet monipaikkaisuus, maaseutukoulujen tilanne, maaseudun digitalisaatio ja maaseutu–kaupunki-vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Puheenjohtaja totesi, että maaseutupolitiikan puolelta on otettu kantaa ja vaikutettu päätöksentekoon, on tuotettu tutkittua maaseututietoa muun muassa Maaseutukatsauksen ja Maaseutubarometrin muodoissa sekä lukuisten valtakunnallisten maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden kautta. On valmisteltu kyläkauppapukea, joka laajenee sekä vaikutettu harvaan asuttujen alueiden mahdollisuuksia edistävän parlamentaarisen työryhmän asettamiseen ja työn etenemiseen.

Puheenjohtaja kiitti kaikkia MANE jäseniä menneen kauden tehdystä työstä, jonka tavoitteena on maaseudulla toimivien ja siellä asuvien ja elävien ihmisten hyvinvoinnin edistäminen.

5. Maaseutupolitiikan kokonaisohjelma 2021-2027 (LIITE 2)

Päätös: Käytiin lähetekeskustelu maaseutupoliittisen kokonaisohjelman luonnoksesta ja evästettiin valmistelijoita.

Pääsihteeri Christell Åström kertoi kokonaisohjelman valmistelutyöstä. Luonnos on edellisiä maaseutupoliittisia kokonaisohjelmia strategisempi. Valmistelussa ja toimenpiteiden muotoilussa on erityisesti huomioitu asioita, joihin voidaan vaikuttaa ja joita voidaan edistää kansallisilla maaseutupolitiikan käytettävissä olevilla varoilla. Toimenpiteitä ja priorisointeja tullaan toteuttamaan dialogissa ja yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Kyseessä on suuri muutos edellisiä kokonaisohjelmia ajatellen. Kokonaisohjelman luonnokseen kirjatut toimenpiteet tarkistetaan kahden vuoden välein, jolloin niitä voidaan muokata riippuen tilanteesta. Kokonaisohjelman toimenpiteitä voidaan muokata, lisätä ja poistaa kokonaisohjelmasta. Kahden vuoden välein käydään laajaa keskustelua MANEssa.

Pääsihteeri toivoi näkökulmia ja evästystä kokonaisohjelman MANEssa käytävästä lähetekeskustelusta. Luonnosta edelleen muokataan keskustelun pohjalta ja lähetetään vuoden alussa laajemmalle kommentointikierrokselle. Kaikki MANE ja sihteeristön jäsenille annetaan mahdollisuus kommentoida. Tavoitteena on, että seuraava MANE käsittelee ja hyväksyy kokonaisohjelman sisällön ensimmäisessä kokouksessaan keväällä 2021.

Keskustelun yhteenveto:

Esitettiin, että lähtökohdat –lukuun lisättäisiin sisältöä siitä, minkälaisia koronakriisin vaikutuksia, sekä kielteisiä että myönteisiä, on tunnistettavissa pitkällä aikavälillä. Tuotiin esille muun muassa monipaikkaisuuteen, yritysten sijoittumiseen ja aluetalouteen liittyviä tekijöitä. Todettiin, että mikäli etätyö jatkuu laajana koronapandemian jälkeen. tulee seuraukset siitä, että esimerkiksi 200 000 työntekijää siirtyy pysyvästi etätyöhön olemaan laajat muun muassa aluetaloudelle.

Pyydettiin, että sihteeristö käy keskustelu työ- ja elinkeinoministeriön kanssa siitä mikä on yrittäjyysstrategian valmistelutietä ja onko kokonaisohjelmassa huomioitavaa siltä osin, myös koronaan liittyen.

Huomautettiin, että Suomen kestävä kasvun ohjelman painotuksia olisi syytä tunnistaa ohjelmassa, kuten myös alkavan rakennerahoituskauden ja koronakriisin elpymisohjelman painotuksia. Mainittiin myös sote-palveluiden tasavertaisuuden painottamisesta ja valtioneuvoston selonteko sosiaali- ja terveyspalveluista.

Huomautettiin, että sivulla 15 on lausuma siitä, että maaseutu innostaa myös nuoria kaupunkilaisia. Esitettiin kohtaan lisättävän graafi asian ja kiinnostuksen

kuvaamiseksi. Huomautettiin myös siitä, että nuoret tulisi näkyä enemmän ohjelmassa.

Mainittiin luonnoksen lopussa oleva maininta järjestöjen toiminnasta ja osallisuudesta maaseudulla. Korostettiin huolta siitä, että väkeä ei riitä erilaisiin järjestöihin. Kysyttiin voisiko MANElla olla roolia uusien osallisuuden muotojen kehittämisessä. Erilaisia hankkeita on toteutettu, mutta niin ikään valtakunnallista tai kansallista mallia ei ole. Huomautettiin, että ihmisten energiat eivät riitä yhdistysten hallintoon.

Todettiin, että luonnoksessa on huomioitu omistajavaihdosnäkökulmaa, missä suora yhteys nuoriin. Ohjelmassa myös yrittäjyyskasvatusnäkökulmaa, missä niin ikään yhteys nuoriin. Myös omien haaveiden toteuttamisen näkökulmasta luonnos sisältää yhteyden nuoriin. Tuotiin kuitenkin esille perustettavien yritysten neuvontapalvelut, joita koetaan pullonkaulaksi. Saako palvelua maaseudulla. Suomen uusyrityskeskuksia on kaupunkiseuduilla noin 30 kpl, mutta katvealueilla palvelua ei saa. Neuvontapalvelua tulisi vahvistaa.

Huomautettiin, julkisten palveluiden monituottajuuden vaihtoehtoista, että saaristoalueista voisi olla maininta tässä yhteydessä.

Huomautettiin siitä, että osassa 3.2. s. 19 tulee biotalouden kokonaisuudessa olla mainittu metsätalous. Esitettiin muokkausta "...Biotalous kattaa muun muassa metsätalouden, metsäteollisuuden, kemianteollisuuden ...".

Esitettiin, että termiä paikkaperustainen politiikka olisi hyvä avata enemmän.

Kysyttiin, onko jonkin asia ristiriidassa siinä, että korostetaan paikkaperustaisuutta ja toisaalta paikkariippumattomuutta.

Huomautettiin selkokielisyyden tarkistamisesta.

Esitettiin lievempää muotoilua oppilaitosverkon keskittämiseen liittyen, vaikka kannanotto koettiin perusteltuna.

Todettiin, että monipaikkaisuus ja etätyö ovat vahvistuvia suuntauksia, vaikka nämä eivät vielä näy tilastoissa.

Kysyttiin, onko "alueellisten ja paikallisten kilpailuetujen tasausjärjestelmä, julkisten varojen alue- ja paikkaspesifi investointiohjelma" –esityksestä tarkempi ajatus millainen tämä on.

Esitettiin, että sihteeristö huomioi ympäristöministeriön kestävä elvytys –raporttia.

Kohtaan 3.1. peräänkuulutettiin vahvempaa ilmastonmuutosnäkökulmaa. Todettiin, että puhutaan hiilipäästöjen kompensoimisesta, mutta sopeutuminen ja siinä merkittävänä tekijöinä maa- ja metsätalouden hallittavuus pitäisi näkyä vahvemmin. Ilmastonmuutosta ja sopeutumispuolta peräänkuulutettiin taustalle.

Todettiin, että paikallislähtöinen kehittämistoiminta kuten yhteiskunnallinen yrittäjyys ja valokuituasiat ovat hyvin huomioitu luonnoksessa. Nämä ovat tärkeät vähäväkisemmällä alueilla. Huoli kylien järjestöjen elinvoimasta on pohdiskeltu vuorokausia. Monimuotoyhdistys-malli on tärkeä asia, jolla voidaan säästää hallintoresursseja ja vapauttaa voimia varsinaiseen työhön.

Pyydetiin mainitsemaan kaivosteollisuutta ja sen haasteita maaseudun kehittämisen näkökulmasta. Malminetsintälupia on myönnetty 15 vuodelle, jolloin malminetsintävaraukseen tehdyille alueille ei voida kehittää omaa elinkeinoa. Luvat ja varaukset ovat ongelmallisia myös kulttuurihistoriallisten luontoarvojen suhteen.

Kiitettiin siitä, että luvussa 3.4. on tunnistettu järjestöt hyvin ja, että kappale on kirjoitettu mahdollistavaan muotoon. Entistä enemmän korostuu ammatillisen

järjestöjohtamisen tapa. Tärkeä kysymys on, miten saadaan osallisuutta rakennettua eri alueilla.

Huomautettiin siitä, että Suomessa kulutetaan yhden vuoden luonnonvarat neljässä kuukaudessa. Todettiin, että ohjelma, joka alkaa lupaavasti ei kanna konkreettisiin toimenpiteisiin. Annettiin tukea toteamukselle siitä, ettei ilmastonmuutoksen sopeutuminen ja varautuminen näy ohjelmassa tarpeeksi.

Todettiin, että korvaamattomat maaseudun luonnon monimuotoisuuden ja maisema-arvo ei saisi halvalla myydä taloudelliselle toiminnalle. Luonnon monimuotoisuuden arvoa pitäisi pystyä muulla tavalla varmistamaan.

Todettiin, että ohjelmassa on uudenlaista otetta. Esitettiin, että alkuun vahvistettaisiin suomalaisen maaseudun ja sen asukkaan näkökulman.

Mainittiin, ettei SGEI:tä ei voi odottaa liian suurina.

Huomautettiin, että ohjelmassa soisi olevan myös tarkempia linjauksia maaseudun suhteesta maahanmuuttajiin ja kotoutumisen mahdollisuudet maaseuduille.

Tuotiin esille kysymys rahastojen välisistä eroista ja siitä, että niiden avulla pitäisi vahvemmin pystyä tekemään ja toteuttamaan maaseutu-kaupunki-vuorovaikutusta.

Mietittiin, miten Leader-ryhmät voisivat tukea sote-alan palveluaukkoja.

Huomautettiin siitä, että nykyään puhutaan älykkästä sopeutumisesta, mutta juuri monipaikkaisuus on nähtävissä tulevaisuuden mahdollisuutena. Laajakaistayhteydet eivät rakennu markkinaehtoisesti. Digitaalinen tasa-arvo ei toteudu maaseutualueilla. Sanottiin, että kokonaisuudessa tulisi rohkeasti ottaa kantaa siihen, että etäyhteydet saadaan kuntoon ja palvelurakenne sote-huollon ja kulttuuripalveluiden osalta niin, että ne tukevat monipaikkaista asumista, arkea ja elämään. Huomautettiin uusista mahdollisuuksista verotulojen jakautumisesta uudessa sotessa, jossa tulisi ottaa huomioon digitaaliset mahdollisuudet. Tähän liittyen peräänkuulutettiin tutkimustiedon tuotantoa: kuinka verotulot voidaan jakaa huomioiden ja tukien monipaikkaisuutta.

Peräänkuulutettiin kuva jossa näkyisi ohjelman eri elementit ja teemat.

Valmistelun puolelta todettiin, että huomioidaan MANEssa esiin tuodut näkökulmat parhaalla mahdollisella tavalla.

Puheenjohtaja painotti maaseutua ratkaisijan roolissa.

6. MANEn asettamisen aikataulu sekä alustava toiminta vuodelle 2021

Päätös: Todettiin MANE asettamisen aikataulu ja merkittiin tiedoksi: MANE jäsenten nimeämispyyntö tapahtuu 15.12.2020-15.1.2021 välisenä aikana. Uuden neuvoston asettaminen tapahtuu helmikuussa 2021.

7. MANE sihteeristön toimikauden pidennys

Päätös: MANE pidensi nykyisen sihteeristönsä toimikautta siihen asti, kun uudelleen asetettu MANE on nimennyt uuden sihteeristön. Nykyinen sihteeristö voi lausua ja ottaa kantaa ajankohtaisiin maaseutupolitiikan keskeisiin kiireellisiin asioihin sekä jatkaa käynnissä olevien asioiden valmistelua.

8. Muut asiat

Päätös: Todettiin ja merkitään tiedoksi.

Tiedoksi

- MANE sihteeristön lausunto koskien valtioneuvoston asetusesitystä kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa (VN/20396/2020). www.maaseutupolitiikka.fi
- Pääsihteeri Christell Åström luki maakuntajohtaja Asko Peltolan terveiset ääneen neuvostolle.

9. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 11.00.

Muistion hyväksynyt MANEn asettama ylimenokauden sihteeristö 16.3.2021